

Λογοτεχνία Α΄τάξης Λυκείου

1^η διδακτική ενότητα: Τα φύλα στη λογοτεχνία

Φύλλο αξιολόγησης

Θανάσης Βαλτινός «Ορθοκωστά», εκδ. Ωκεανίδα, Αθήνα 2000 (απόσπασμα)

...Ο πατέρας της τα 'πνε στο Καστρί. Ο παπάς. Είχε περιπέσει σ' αυτή την απάθεια του μέθυσου. Και είχε παραμελήσει την οικογένεια. Αλλά η θεια μου τα είχε κουβεντιάσει με τον γέρο και του είχε αναθέσει τις υποθέσεις τους. Του είχε δώσει εν λευκώ την εντολή. Αυτά γίνονται το 1925, ίσως το '26. Μόλις κατορθώνω να τα θυμάμαι. Ήρθε τότε ο Στυλιανός από το Σικάγο. Ο Στυλιανός Καλαμάρης. Καρατουλιάνος κι αυτός. Δύσκολες εποχές. Ο κόσμος δοκιμαζότανε. Σιτοδείες, μεγάλες φαμελιές, πολλά στόματα. Οι άνθρωποι δεν κατόρθωναν να έχουν επάρκεια ούτε στο ψωμί ούτε στο λάδι. Ούτε στο κρασί. Όποιος ήταν στην Αμερική, εθεωρείτο ότι ήταν στη γη της επαγγελίας. Ξαγνάνταγε κανένας από κείθε πέρα και όλοι τον θέλαν για γαμπρό. Ήρθε ο Στυλιανός λοιπόν. Ο ένας να τον πλευρίζει, ο άλλος να τον κερνάει. Ήταν κοντόχοντρος - ή μάλλον δεν ήταν τόσο κοντός. Αλλά έμοιαζε γιατί ήταν παχύς. Κοιλιά μεγάλη, λαιμό δεν είχε καθόλου, το κεφάλι κολλημένο στους ώμους. Τον περιέλαβε και ο γέρος, διπλωματικά. Έχω κι εγώ μια κοπέλα, του λέει. Από καλή οικογένεια. Είναι ανιψιά μου, ωραία, ηθική, νοικοκυρά. Αλλά αμφιβάλλω αν σε θέλει, είχε τη σκοπιμότητα του αυτό τώρα. Αυτή η προεξαγγελτική παράθεση. Για να τον απελπίσει ως μνηστήρα. Από δω από κει, τον κατάφερε στο τέλος. Κανόνισαν να έρθει στο σπίτι, να ιδωθούνε. Ειδοποιήθη καταλλήλως και η ανιψιά. Δεύτερη ανιψιά του γέρου. Ήρθε στο σπίτι, άνοιξαν κάποια ντρούπλα πανί. Ντρούπλες λέγανε τα ρολά που υφαίνανε στον αργαλειό. Την άνοιξαν να κόψει πουκάμισα της μάνας μου. Αυτό ήταν το πρόσχημα. Φάνηκε και ο γαμπρός σε λίγο. Μπήκε στο σπίτι, χαίρετε - χαίρετε. Ασυνηθιστη ώρα, ο γέρος εκεί. Ήταν στημένη η δουλειά. Να σου συστήσουμε την ανιψιά μας. Η ανιψιά σκυμμένη πάνω σ' ένα σεντούκι λείο, πλανισμένο, για να μετράει το πανί. Δεν ήξερε τίποτα. Αυτή τώρα θα πρέπει να είναι ογδοντάρα, παραπάνω. Η Ειρήνη. Ήρθε πέρυσι το καλοκαίρι. Ο Στυλιανός δεν ζει. Γεμάτη, βαριά. Και ασπρισμένη. Αλλά ήταν ωραία κοπέλα. Πάντως ήταν λεπτή, ήταν σβέλτη. Να σου συστήσουμε λοιπόν την ανιψιά μας. Δεν χάνει εκείνος καιρό. Ξέρεις, ο μπάρμπαρ σου και η θεια σου κάτι λένε εδώ. Το 'χεις υπ' όψη σου; Τόσο ντροπιάστηκε η Ειρήνη. Πήγε στο ψητό ο άνθρωπος. Ιν μέντιας ρες. Κατευθείαν στο ψητό. Τόσο ντροπιάστηκε η Ειρήνη που απαρατάει το ψαλίδι και τη μεζούρα, αν είχε μεζούρα. Δεν μπορώ να θυμηθώ αν είχε μεζούρα ή αν έκοβε πραχτικά, με στάμπα. Και βρήκε προσφορότερο μέρος να φύγει τον καταρράχτη. Σήκωσε την γκλαβανή, χάθηκε. Πήγε ο Στυλιανός κοντά έσκυψε από πάνω. Η γκλαβανή ανοιχτή. Δεν μου απάντησες, της λέει. Εκείνη κοντοστάθη στο τρίτο, στο τέταρτο σκαλί. Τότε συνειδητοποίησε ότι της κάναν προξενιό. Ό,τι πει ο μπάρμπαρ μου και η θεια μου και ο πατέρας μου, είπε. Τελευταίο τον πατέρα. Είμαι σύμφωνη. Ενθουσιάστηκε αυτός, θεώρησε ότι η απάντηση της είναι, και ήταν πράγματι, αποδοχή της προτάσεως. Βγήκε στο μπαλκόνι - οι μπιστολιές φαίνονται ακόμα. Είχε μπιστόλι απάνω του, το τράβηξε έριξε μια δυο τρεις τέσσερις φορές στον αέρα. Να διατρανώσει -να διασαλιστεί με τη βοή ό τι συμπεθεριό γίνεται. Είχε έναν τσίγκο το μπαλκόνι για στέγαστρο, τον τρύπησε. Ο κερατάς, έλεγε ο γέρος, μου τρύπησε τον τσίγκο και θα στάζει. Έτσι έκλεισε το συμπεθεριό. Στεφανωθήκανε, φύγανε στην Αμερική φτιάξαν οικογένεια. Και έζησαν καλά μισόν αιώνα σχεδόν. Έκαναν τέσσερα παιδιά. Χάρης στον ελιγμό του γέρου. Στην εύστροφη πολιτική του. Ο οποίος του είπε έχω μίαν αρίστην κοπέλα, δεν έχει βέβαια προίκα, αν επιμένεις θα σου δώσουμε κάτι. Αλλά δεν ξέρω αν σε θέλει. Που είσαι χοντρός και τα λοιπά. Τον τσάκισε τον άνθρωπο. Του έσπασε το ηθικό. Ούτε του είχε πει, όταν κανόνισαν να πάει στο σπίτι, ποιο είναι το πρόσωπο. Του είπε το πρόσωπο θα είναι στο σπίτι, αλλά ποιο είναι, δεν του είπε. Έτσι ώστε να διεγερθεί η περιέργεια του. Όπως και έγινε.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1α . Να περιγράψετε τον Στυλιανό Καλαμάρη, όπως παρουσιάζεται στο αφήγημα ως προς α) την εμφάνιση, β) την οικονομική του κατάσταση και γ) τη συμπεριφορά του. Να αιτιολογήσετε την περιγραφή σας αυτή αντλώντας στοιχεία από το κείμενο .

(Μονάδες 25)

1β . Ποιες είναι οι αντιλήψεις για το θέμα του γάμου και την επιλογή συζύγου, όπως παρουσιάζονται στο κείμενο. Υπάρχουν διαφορές και ποιες με τις σύγχρονες αντιλήψεις για τα θέματα αυτά;

(Μονάδες 25)

2 α . Να ξαναγράψετε την ιστορία αλλά από την οπτική γωνία της Ειρήνης.

(Μονάδες 25)

2β. Να γράψετε ένα μικρό κείμενο (150-200 λέξεων) ως κριτική για το αφήγημα που σας δόθηκε.

(Μονάδες 25)

ή εναλλακτικά

2 β . Να γράψετε ένα μικρό κείμενο (150-200 λέξεων), στο οποίο να καταγράψετε τεκμηριωμένα αν συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την κριτική που ακολουθεί:

Ο Θανάσης Βαλτινός ανήκει στους έλληνες μεταπολεμικούς πεζογράφους. Το μεγαλύτερο μέρος του έργου του αντλεί τη θεματική του από πραγματικά γεγονότα της περιόδου της ελληνικής ιστορίας που ακολούθησε τη γερμανική κατοχή και κυρίως της εποχής του εμφυλίου. Γενικά ο Βαλτινός παρουσιάζει μια δημιουργική εμμονή στην τεχνική της λογοτεχνικής ανάπλασης μαρτυριών, εντασσόμενη στα πλαίσια του διπλού προβληματισμού του, τόσο γύρω από το πώς συλλαμβάνονται και αφομοιώνονται οι κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές από λαϊκά πρόσωπα, όσο και γύρω από τη γλωσσική μορφή της καταγραφής της σκέψης τους. Ο ίδιος παραμένει στο φόντο της δράσης χωρίς να παρεμβαίνει δίνοντας στον αναγνώστη ένα είδος τοιχογραφίας από ατομικά βιώματα και εμπειρίες.

(από το αρχείο του Ε.ΚΕ.ΒΙ. βλ.

<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=461&t=115>)

ή εναλλακτικά

2β . Να γράψετε μια επιστολή του Στυλιανού Καλαμάρη προς ένα φίλο του στην Αμερική, όπου θα τον πληροφορεί για το προξενικό και την απόφασή του να παντρευτεί την Ειρήνη.